

Διεθνής Ημέρα Μουσείων - Το Εκκλησιαστικό Μουσείο ως χώρος πολιτισμού και ιστορικής μνήμης

/ [Παιδεία και Πολιτισμός](#)

Την τιμητική τους έχουν σήμερα τα Μουσεία καθώς το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM), επιθυμώντας να αναδείξει το ρόλο τους στη σύγχρονη κοινωνία, όρισε από το 1977 τη 18η Μαΐου ως Διεθνή Ημέρα Μουσείων. Το Πρακτορείο ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ κάνει ιδιαίτερη αναφορά στα Εκκλησιαστικά Μουσεία που διατηρούν ορισμένες μητροπόλεις αλλά και μονές, τα οποία αποτελούν παλαίστρες πνευματικές, με θησαυρούς ανεκτίμητους και αναμφισβήτητα πολιτιστικές παρακαταθήκες.

Στο πλαίσιο του εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων, η είσοδος στους αρχαιολογικούς χώρους, τα μνημεία και μουσεία του δημοσίου, αλλά και σε όσα ιδιωτικά μουσεία συμμετέχουν στον εορτασμό, είναι δωρεάν.

Το μήνυμα της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων

Τα μουσεία, ως δυναμικοί φορείς πολιτισμού και εκπαίδευσης, έχουν τη δυνατότητα να καλλιεργούν και να αναπτύσσουν την περιέργεια, τη δημιουργικότητα και την κριτική σκέψη, παρέχοντας στο κοινό μια ολοκληρωμένη εμπειρία γνώσης και ψυχαγωγίας. Χώροι ανοιχτοί για όλους τους πολίτες, προωθούν την έρευνα και τη διάδοση νέων καινοτόμων ιδεών.

Με την επιλογή του θέματος αυτού για το 2024, το ICOM επιθυμεί να αναδείξει τα μουσεία ως ζωτικούς χώρους σύγκλισης της εκπαίδευσης και της έρευνας, που καλύπτουν ένα ευρύτατο πεδίο, από την τέχνη και την ιστορία ως την επιστήμη και την τεχνολογία, όπου η καινοτομία ενώνεται με την παράδοση. Κατά συνέπεια, έχουν τη δυνατότητα να συμβάλουν σημαντικά στην κατανόηση του κόσμου.

Το πρόγραμμα των δράσεων που έχουν ετοιμάσει τα **ελληνικά μουσεία** με αφορμή την Διεθνή Ημέρα Μουσείων 2024 με θέμα «Μουσεία για την Εκπαίδευση και την Έρευνα» είναι διαθέσιμο [εδώ](#). Το Δ.Σ. του Ελληνικού Τμήματος του ICOM επέλεξε το Μουσείο Νεότερου Ελληνικού Πολιτισμού, ως τιμώμενο φορέα για το 2024, εκτιμώντας ιδιαίτερα το επιστημονικό και το εκπαιδευτικό έργο που επιτελεί. Η κεντρική εκδήλωση του εορτασμού θα πραγματοποιηθεί το Σάββατο, 18 Μαΐου 2024, και ώρα 19:00 στην Αίθουσα εκδηλώσεων του Μουσείου Νεότερου Ελληνικού Πολιτισμού, οδός Άρεως 10 στην Αθήνα.

Ο νόμος για τα Εκκλησιαστικά Μουσεία

Με τον νόμο 590/1977 αρ. φύλλου 146 άρθρο 2ο , αναφέρεται η από κοινού φροντίδα της Εκκλησίας της Ελλάδος με την Πολιτεία για τη διατήρηση και φύλαξη των ιερών κειμηλίων καθώς και των εκκλησιαστικών και χριστιανικών μνημείων. Στο άρθρο 45 διευκρινίζεται ότι μετά από πρόταση κάποιου Μητροπολίτη μπορεί να ιδρυθεί στην οικεία μητρόπολη εκκλησιαστικό μουσείο.

Συνεπώς διοικητικά τα εκκλησιαστικά μουσεία ανήκουν στην Εκκλησία της Ελλάδος, αλλά την επιστημονική εποπτεία κατέχουν το Τμήμα Αρχαιολογικών Μουσείων και Συλλογών σε συνεργασία με τις Υπηρεσίες Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Πρόκειται ουσιαστικά, για βυζαντινά μουσεία που διαφοροποιούνται όμως λόγω της μικρότερης εμβέλειας

ως προς το μέγεθος και το περιεχόμενο αλλά και την εποπτεία, αφού τα βυζαντινά μουσεία εποπτεύονται από το Υπουργείο Πολιτισμού. Σκοπός του εκκλησιαστικού μουσείου είναι η καταγραφή, φύλαξη και συντήρηση των κειμηλίων, ιερών εικόνων και υπολοίπων έργων της εκκλησιαστικής τέχνης.

Εκκλησιαστικό Μουσείο Θεσσαλονίκης

Το εκκλησιαστικό μουσείο της Ιεράς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης βρίσκεται στον ισόγειο χώρο του μητροπολιτικού μεγάρου το οποίο βρίσκεται δίπλα στον μητροπολιτικό ναό του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά. Η έμπνευση και στήριξη αυτού του έργου ανήκει στον Μητροπολίτη πρώην Θεσσαλονίκης κ. Άνθιμο ο οποίος έθεσε ως προτεραιότητα επί αρχιερατείας του στην Θεσσαλονίκη να δημιουργήσει μουσείο ανάλογο με το εκκλησιαστικό μουσείο που κατασκεύασε στην Ιερά Μητρόπολη Αλεξανδρουπόλεως. Η υλοποίηση του έργου ανατέθηκε στους διακεκριμένους καθηγητές Ματούλα Σκαλτσά και Πάνο Τζώνο, οι οποίοι με επιτελική ομάδα επιστημόνων που εργάστηκαν υπο την καθοδήγηση τους, συγκρότησαν ένα πρωτοποριακό εκκλησιαστικό μουσειακό χώρο αναγνωρισμένο στην ευρωπαϊκή μουσειακή κοινότητα.

Έτσι λοιπόν μέσα σε ένα μικρό χώρο καθώς δεν υπάρχουν διαθέσιμες μεγάλες κτιριακές υποδομές αποτυπώνεται στο χωροχρόνο η θεολογική διάσταση της εικόνας με άριστη αρχιτεκτονική και μουσειακή μελέτη μέσα απο πολυποίκιλα και πολυπληθή αξιόλογα εκθέματα. Η μοναδικότητα της διευθέτησης των εκθεμάτων στο χώρο σε συνδυασμό με τον ξεχωριστό ειδικό φωτισμό συνθέτουν το μεγαλείο της Ορθοδόξου παραδόσεως. Προβάλλεται η δογματική σημασία της εικόνας για το σώμα της Εκκλησίας, ο τρόπος που αποτυπώνεται στις εικόνες το μυστήριο της Θείας Ενανθρωπήσεως αλλά και ο τρόπος με τον οποίο ενισχύεται για τους πιστούς η ελπίδα της σωτηρίας. Συγχρόνως παρουσιάζεται και η νεώτερη ιστορία της μητροπόλεως Θεσσαλονίκης.

Τα εγκαίνια του εκκλησιαστικού μουσείου της Ι.Μ.Θ. τέλεσε στις 27 Οκτωβρίου του 2006 ο Μητροπολίτης πρώην Θεσσαλονίκης κ. Άνθιμος σε ειδική εκδήλωση παρουσία του τότε πρόεδρου της Δημοκρατίας κ. Κάρου Παπούλια.

Εκκλησιαστικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης

Το Εκκλησιαστικό Μουσείο της Ιεράς Μητροπόλεως Αλεξανδρουπόλεως βρίσκεται στο προαύλιο του Μητροπολιτικού Ναού Αγ. Νικολάου, στην πλατεία Μητροπόλεως. Ιδρύθηκε το 1976 από τον Μητροπολίτη πρώην Θεσσαλονίκης κ. Άνθιμο. Στεγάστηκε, αρχικά, σε δύο αίθουσες του παλιού Πνευματικού Κέντρου της Ιεράς Μητροπόλεως. Από το 1982 η συλλογή μεταφέρθηκε στο νεοκλασικό

κτίριο του 1909, τη Λεονταρίδειο Σχολή (πρώην σχολείο αρρένων-κηρυγμένο διατηρητέο μνημείο) και πλέον τελεί υπό την αιγίδα της Ιεράς Μητροπόλεως Αλεξανδρουπόλεως.

Τα εγκαίνια του Εκκλησιαστικού Μουσείου τέλεσε τον Μάιο του 2000 ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος.

Η συλλογή του Μουσείου, η οποία χωρίσθηκε σε οκτώ ενότητες, όσες και οι διαθέσιμες αίθουσες, περιλαμβάνει περισσότερα από 400 κειμήλια εκκλησιαστικής τέχνης: εικόνες, ιερά σκεύη, ιερατικά άμφια, ξυλόγλυπτα και παλαίτυπα. Τα αντικείμενα αυτά προέρχονται από την ευαίσθητη περιοχή γύρω από τις δύο όχθες του ποταμού Έβρου και χρονολογούνται από τον 16ο έως και τον 20ο αιώνα.

Το Εκκλησιαστικό Μουσείο είναι χώρος πολιτισμού και ιστορικής μνήμης. Τα εκθέματά του αντιπροσωπεύουν την πίστη απλών ανθρώπων που έζησαν σε παλαιότερες από εμάς εποχές. Στον επισκέπτη προσφέρεται η ευκαιρία να δει τα αντικείμενα αυτά όχι μόνο ως ωραία έργα τέχνης, αλλά και ως μάρτυρες ενός κομματιού της εθνικής μας ζωής, ποτισμένης με τις σωτήριες αξίες της χριστιανικής πίστης.

Εκκλησιαστικό Μουσείο Σιάτιστας

Η δημιουργία του εκκλησιαστικού μουσείου της Σιάτιστας επιδιώκει να εξοικειώσει τον απλό πολίτη με την εκκλησιαστική τέχνη και ταυτόχρονα να προβάλλει την εμβέλεια των πολιτιστικών σχέσεων που ανέπτυξε η ορεινή και δυσπρόσιτη Σιάτιστα με τα γνωστά κέντρα παραγωγής έργων τέχνης, όπως ήταν η Βενετία, τα Επτάνησα και η Καστοριά.

Η συλλογή του Μουσείου περιλαμβάνει εικόνες από τον 16ο έως τον 19ο αι., ιερά άμφια, λειτουργικά σκεύη, ξυλόγλυπτα (ένα δείγμα εξαιρετικής τεχνικής της κατεργασίας του ξύλου) και βιβλία (χειρόγραφα και έντυπα). Ο λόγος που η Σιάτιστα αλλά και η ευρύτερη περιοχή της Μητροπόλεως παρουσιάζουν τόσο μεγάλη ανάπτυξη στον πολιτισμό οφείλεται στο παρελθόν, στις αρχαιότερες εικόνες της συλλογής του Μουσείου:

Ο 16ος αι. ήταν η περίοδος των πρώτων παραγγελιών από εργαστήρια τα οποία βρίσκονταν σε μη τουρκοκρατούμενες περιοχές. Οι επαφές των χορηγών και των δωρητών της Σιάτιστας με τον καλλιτεχνικό κόσμο που εργάζονταν στα Επτάνησα και τη Βενετία, υποβοηθούνταν από τις «ελεύθερες» εμπορικές συναλλαγές. Η αδιαμφισβήτητη ποιότητα των επιλεγμένων ζωγράφων οδηγεί στη διαπίστωση της πνευματικής καλλιέργειας των ανθρώπων που αναλάμβαναν να φέρουν σε πέρας τέτοιες παραγγελίες. Την περίοδο αυτή μπορεί να μην υπήρχε ο οικισμός της Σιάτιστας, όμως ο ευρύτερος επισκοπικός χώρος με έδρα το Σισάνι λειτουργούσε και είχε στη δικαιοδοσία του μια μεγάλη περιοχή με εκκλησίες και ενορίες και με άμεση εξάρτηση από την Αρχιεπισκοπή Αχρίδας.

Η σχέση και η εξάρτηση αυτή καταγράφηκε στους περισσότερους μεταβυζαντινούς ναούς της περιοχής. Η επιλογή συγκεκριμένων και ειδικών εικονογραφικών θεμάτων αποκάλυπτε την υποβόσκουσα πνευματική και καλλιτεχνική επιρροή.

Ιδιαίτερης σημασίας για την πόλη της Σιάτιστας είναι η παρουσία ορισμένων εικόνων κρητικής τεχνοτροπίας κατά τη διάρκεια του 16ου αι., οι οποίες πιθανόν ήταν παραγγελίες τοπικών αρχόντων. Στη συλλογή του Μουσείου δύο είναι οι εικόνες αυτές : η **Παναγία η Οδηγήτρια και ο ύμνος «Επί σοι χαίρει»**. Η πρώτη είναι ανυπόγραφη και η τεχνοτροπία της παραπέμπει στα πρωιμότερα έργα της κρητικής τέχνης (αρχές 16ου αι.), ενώ η δεύτερη αποδίδει τον ύμνο που ψάλλεται στη λειτουργία του Μ. Βασιλείου μετά τον καθαγιασμό των Τιμίων Δώρων (τέλη 16ου αι.). Αρκετά στοιχεία συνηγορούν στην εκτίμηση ότι η ανυπόγραφη εικόνα είναι έργο του Γεωργίου Κλόντζα.

Βίντεο που δημιούργησαν μαθητές του 3ου Δημοτικού Σχολείου Σιάτιστας

Εκκλησιαστικό Μουσείο Ιεράς Μονής Πανορμίτη Σύμης

Το Εκκλησιαστικό Μουσείο της Μονής, ιδρύθηκε το 1987 από τον μακαριστό Ηγούμενο Αρχιμανδρίτη Γαβριήλ Μαργαρίτη. Ο Γέροντας με την συνήθη εμπνευσμένη σκέψη του και την γνωστή μεγάλη αγάπη του για την ανάπτυξη και την δημιουργία υποδομών στην Μονή, μερίμνησε προσωπικώς και πρωτοστάτησε στην ίδρυση του Μουσείου, θέτοντας ως πρώτιστο στόχο την διαφύλαξη των κειμηλίων, τα οποία πλέον έγιναν επισκέψιμα στους προσκυνητές και επισκέπτες,

που συνεχώς αυξάνονταν. Τους αγώνες και τις αγωνίες του τότε, συμμερίστηκαν ορισμένοι άνθρωποι που έγιναν συμπαραστάτες και συνεργοί του, συμμετέχοντας ηθικά και υλικά στο μεγαλόπνοο όραμα.

Έτσι τα ισόγεια κελλιά της ανατολικής πτέρυγας μετά από τεχνικές επεμβάσεις που σεβάστηκαν και διατήρησαν ανέπαφη την αρχιτεκτονική και αισθητική του χώρου, συνδέθηκαν εσωτερικά μεταξύ τους, αποτελώντας το σημερινό ενιαίο συγκρότημα του Εκκλησιαστικού Μουσείου του Πανορμίτη. Ουσιαστικά υπάρχουν έξι συνολικά αίθουσες, στις οποίες συγκεντρώθηκαν και σήμερα εκτίθενται πλήθος αξιόλογων κειμηλίων και αφιερωμάτων.

Στην α΄ αίθουσα και στην προέκτασή της φιλοξενούνται τα караβάκια, τα κιβώτια και τα μπουκάλια, που οι πιστοί απ' όλα τα μέρη στέλνουν διά θαλάσσης στον αγαπημένο τους Αρχάγγελο. Όταν η απελπισία και η απογοήτευση σκιάζουν και μαυρίζουν την καρδιά, όταν πλέον η ανθρώπινη βοήθεια αποδεικνύεται ανεπαρκής και αδύναμη, όταν ο πόνος και η τραγικότητα της ασθένειας καταβάλει και την στερνή ικμάδα της ψυχής, τότε ο άνθρωπος αναθεωρώντας τα πάντα, εγκαταλείπει την μονοδιάστατη επίγεια προσήλωσή του στην φθαρτή ματαιότητα και γαντζώνεται στην αστείρευτη ελπίδα και δύναμη που ακτινοβολεί η Αρχαγγελική παρουσία. Με τούτες τις «προϋποθέσεις» επιχειρεί τότε τούτο το παράτολμο και παράλογο για τους πολλούς εγχείρημα. Εναποθέτει την πίστη, την ελπίδα και την αγάπη του στην αβεβαιότητα της θάλασσας και των κυμάτων και περιμένει το θαύμα... Και η απάντηση δεν αργεί. Όταν πρέπει και εκεί που χρειάζεται, η ουράνια παρηγοριά έρχεται στην ψυχή που πάσχει· ο Αρχάγγελος της δανείζει τα πελώρια φτερά Του και την ανεβάζει σε ύψη δυσθεώρητα. Τα πολυταξιδεμένα τούτα αφιερώματα, μαρτυρούν αυτό ακριβώς το μέγα και θαυμαστό σημείο...

Επίσης στον ίδιο χώρο θα δεί κανείς πολλά παρόμοια ταξίματα, δεδομένου ότι πολλοί άνθρωποι και ιδιαίτερα ναυτικοί, την ώρα της φουρτούνας και της θαλασσοταραχής, επικαλούνται τον Πανορμίτη, τον οποίο όπως και τον Άγιο Νικόλαο, θεωρούν προστάτη τους. Στην συνέχεια όταν ο κίνδυνος ξεπεραστεί και αποτελεί πλέον έναν κακό εφιάλτη, έρχονται περιχαρείς και φέρνουν το τάμα τους στον σωτήρα τους Αρχάγγελο.

Τα ταριχευμένα αμφίβια, κροκόδειλοι, αλιγάτορες, μικρά αιλουροειδή κ.α. που βρίσκονται στο βάθος, πρόσφεραν στο Μοναστήρι τον περασμένο αιώνα οι Συμαίοι της διασποράς, ιδιαιτέρως δε της Αφρικής.

Στην β' αίθουσα, μέσα σ' ένα τεράστιο έπιπλο των αρχών του περασμένου αιώνα, εκτίθενται δεκάδες τεμάχια σερβιτσιών κατασκευασμένων στην Μασσαλία το έτος 1930 (τύπου limoges) που φέρουν την σφραγίδα του Πανορμίτη και προορίζονταν για την πλούσια φιλοξενία που παρείχε η Μονή στους υψηλούς επισκέπτες της. Τους τοίχους κοσμούν μεγάλων διαστάσεων ζωγραφικοί πίνακες αναγεννησιακής τεχνοτροπίας με θέματα από την ζωή και το πάθος του Χριστού, έργα του Νικολάου Καρακατσάνη, καθώς και μια εικόνα του Χριστού ως «Ζωοδότου» βυζαντινής τεχνοτροπίας, αυθεντικό έργο του μεγάλου Φωτίου Κόντογλου.

Στο μέσον της επομένης γ' αίθουσας δεσπόζει ένα μικρό ξυλόγλυπτο κουβούκλιο Επιταφίου, το οποίο χρονολογείται από τον 18ο αι. και προέρχεται από την Μονή του Μ. Σωτήρος. Περιμετρικά φέρει ζωγραφικές παραστάσεις των Παθών του Χριστού και χρησιμοποιείτο κατά την λιτανεία του Επιταφίου, την Μ. Παρασκευή. Αξιοσημείωτο είναι, ότι προκειμένου ο Επιτάφιος να περάσει από κάθε δρομίσκο του οικισμού της Σύμης, που εκείνη την εποχή εκτεινόταν περίξ του Κάστρου με κύριο χαρακτηριστικό τα στενά λιθόστρωτα δρομάκια, το ιερό Κουβούκλιο διατηρεί διαστάσεις ανάλογες με τα δρομάκια αυτά, μαρτυρώντας την πατρογονική ευσέβεια του Λαού της Σύμης.

Γύρω-γύρω υπάρχουν προθήκες με σπάνια μη εκκλησιαστικά αφιερώματα πιστών ιδιαιτέρως ομογενών της Αφρικής, όπως μεγάλου μήκους χαυλιόδοντες, χειροτεχνήματα από ελεφαντοστούν, χειροποίητα αυθεντικά κινέζικα πιάτα-δώρα Συμαίων ναυτικών και πλήθος ξίφη, τα παλαιότερα των οποίων προέρχονται από

τον αγώνα του 1821.

Η δ' αίθουσα φιλοξενεί αμιγώς εκκλησιαστικά αντικείμενα, ως επί το πλείστον άμφια, παλαιά χειρόγραφα, αλλά και μια πλάκα λιθογραφίας, που απεικονίζει εντυπωσιακά τον όρμο και την Μονή με την μορφή που απέκτησαν μετά το 1911, έτος κατά το οποίο ολοκληρώθηκε η κατασκευή του περίτεχνου Καμπαναριού. Στον ίδιο χώρο επίσης σώζεται ένα μεγάλο ρολόι με εκρεμές και κουρδιστό μηχανισμό, που χρονολογείται από το 1896 και προέρχεται από την Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου. Εδωρήθη στη Μονή από τον εκ Σύμης καταγόμενο Μ. Δ. Χρυσόχου.

Στην ε' αίθουσα εκτίθενται τα παλαιότερα κειμήλια της Μονής, όπως παλαιές φορητές Εικόνες, εκκλησιαστικά χειρόγραφα, αργυροποίκιλτα Ευαγγέλια, αργυρόδετοι Σταυροί αγιασμού, άγια Ποτήρια, Αρχιερατικές Μίτρες, ποιμαντικές ράβδοι και πολλά άλλα ιερά σκεύη, που χρονολογούνται από τον 17ο αιώνα και εξής. Το παλαιότερο χειρόγραφο εξ αυτών, περιλαμβάνει την Θεία Λειτουργία του ιερού Χρυσοστόμου και επίσης του Μεγάλου Βασιλείου, που εγράφη στην Ι. Μονή Ιβήρων του Αγίου Όρους, το έτος 1642.

Σε διαφορετική προθήκη φυλάσσεται μια φορητή Εικόνα του Ταξιάρχου Μιχαήλ που σώζεται και χρονολογείται από το έτος 1739. Εικονίζει τον Αρχάγγελο στο κέντρο, ο οποίος στέκει επάνω σε νεκρό ανθρώπινο σώμα και βαστά στο δεξί του χέρι ξίφος. Στο αριστερό κρατά με μορφή βρέφους, την ψυχήν του αποθανόντος, ενώ περιμετρικά πλαισιώνεται από μικρογραφίες άλλων εννέα εικονογραφικών θεμάτων. Συγκεκριμένα από την κορυφή και αριστερά: α) Η φιλοξενία του Αβραάμ, β) ο Αρχάγγελος δεικνύων στην Άγαρ πηγήν ύδατος, γ), ο Αρχάγγελος κομίζων τροφή στον Δανιήλ βληθέντα στον λάκκο των λεόντων, δ) το εν Χώναις θαύμα, ε) περί της όνου του Βαλαάμ.

Ιδιαίτερη εντύπωση εξ άλλου, προξενεί στον επισκέπτη και το μεγάλο Ρωσικό Ευαγγέλιο, το οποίο κατασκευάστηκε στην Ρωσία το 1849 και φέρει παραστάσεις της Αναστάσεως του Χριστού και των τεσσάρων Ευαγγελιστών, που έχουν φιλοτεχνηθεί σε σμάλτο. Την ίδια τεχνοτροπία έχει το Άγιο Ποτήριο και Δισκάριο, που χρονολογούνται από την ίδια εποχή.

Επίσης σπουδαίας ιστορικής αξίας είναι μια χειρόγραφη επιστολή του 1830 που φέρει την ιδιόχειρη υπογραφή του πρώτου Κυβερνήτη της νεοτέρας Ελλάδος, του μεγάλου Ιωάννου Καποδίστρια και απευθύνεται στους Μοναχούς του Πανορμίτη. Στην ίδια προθήκη βρίσκεται ένα δερματόδετο Μητρώο της Κοινότητος της Σύμης, το οποίο φέρει χρονολογία 1712 και αναγράφει τον πληθυσμό του νησιού, κατανεμημένο ανά οικογένεια και ενορία. Τέλος πολύ ενδιαφέρον έκθεμα αποτελεί και το «Δευτέριον του Κοινού Ελληνικού Σχολείου», στο οποίο αναγράφονται αναλυτικά οι δαπάνες που η Μονή κατέβαλε, προκειμένου το Σχολείο να

συντηρείται κατά τα έτη 1799-1820.

Εδώ υπάρχουν ακόμη και τα παλαιά αφιερώματα, τα οποία αναφέρονται στο κεφάλαιο των Θαυμάτων και μαρτυρούν τις θαυματουργικές επεμβάσεις του Ταξιάρχου, που πραγματοποιούνταν ανέκαθεν και σε κάθε εποχή.

Η τελευταία στ' αίθουσα του Μουσείου, στεγάζει ίσως το εντυπωσιακότερο έκθεμα. Πρόκειται για τον μεγάλο (1.20X1.80) χρυσοκέντητο Επιτάφιο της Μονής, ο οποίος προέρχεται από την Ρωσία και κατασκευάστηκε το έτος 1852. Σύμφωνα με τις ιστορικές πηγές, την εποχή εκείνη Ηγούμενος του Πανορμίτη ήταν ο λόγιος ιερομόναχος Ιερόθεος Φωτιάδης. Η ευρυμάθεια και οι πολύπλευρες γνώσεις του, έγιναν αιτία να συσχετισθεί πριν ακόμα εισέλθει στις τάξεις του ι. Κλήρου, με το Οικουμενικό Πατριαρχείο και να ζήσει για ένα χρονικό διάστημα στην Κωνσταντινούπολη. Εκεί λόγω της μεγάλης του μορφώσεως επελέγη από τον Ρώσο Πρόξενο της Πόλης Ζαχαρία Ζαχάρωφ, ως Διδάσκαλος των παιδιών του. Αργότερα όταν χειροτονήθηκε Κληρικός και ενθρονίστηκε Ηγούμενος στην Μονή, ο Ρώσος αξιωματούχος έχοντας μείνει απόλυτα ευχαριστημένος με τις παρασχεθείσες γνώσεις του προς αυτά, φρόντισε για την κατασκευή του εν λόγω αριστουργήματος, το οποίο και του το edώρησε εις ένδειξη τιμής και σεβασμού. Αναλυτικά στοιχεία περί του Επιταφίου δημοσιεύθηκαν στην σχετική μελέτη του Γ. Β. Πετροπούλου στον Ι' τόμο του περιοδικού "ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΣ"

Εξαιρετικής τέχνης επίσης είναι και ο Σταυρός με τα δύο αργυρά εξαπτέρυγα, που φυλάσσονται σε προθήκη της ίδιας αίθουσας. Αυτά κατασκευάστηκαν στο εργαστήριο του Δ. Χρυσοχόου της Σύμης και φέρουν την χρονολογία 1845. Έχουν πλούσια διακόσμηση με άμπελο και είναι αμφιπρόσωπα. Στην μια όψη του Σταυρού εικονίζεται ανάγλυφη η Σταύρωση, ενώ στην άλλη η Ανάσταση. Στα εξαπτέρυγα αντίστοιχα εικονίζεται ο Αρχάγγελος Μιχαήλ και ένας εξαπτέρυγος Άγγελος.

Σημαντική ακόμα είναι η εικόνα των δέκα Μαρτύρων της Κρήτης, η οποία χρονολογείται από τον 17ο αι. και πιο συγκεκριμένα, μεταξύ των ετών 1667-1673. Τούτο προκύπτει από την πρόσφατη επιστημονική μελέτη της αρχαιολόγου κ. Σοφίας Γερμανίδου, κατά την οποία η συγκεκριμένη εικόνα είναι έργο του Κρητός ζωγράφου Βίκτωρα, που αντλεί τα πρότυπά του όχι τόσο από την βυζαντινή παράδοση, αλλά περισσότερο από την παράδοση της κρητικής σχολής και της δυτικής τέχνης.

Εκκλησιαστικό Μουσείο Ιεράς Μητροπόλεως Μαρωνείας και Κομοτηνής

Το Εκκλησιαστικό Μουσείο Ιεράς Μητροπόλεως Μαρώνειας και Κομοτηνής στεγάζει τη συλλογή εκκλησιαστικών αντικειμένων (φορητές εικόνες, ιερά σκεύη, ιερατικά άμφια, χειρόγραφα και λειτουργικά βιβλία) τα οποία συγκεντρώθηκαν από τους ναούς της εκκλησιαστικής επαρχίας της οικείας Μητροπόλεως καθώς και από τις δωρεές των προσφύγων οι οποίοι εγκαταστάθηκαν στην περιοχή της

Κομοτηνής.

Τα εκθέματα καλύπτουν το χρονικό διάστημα από τον 16ο έως τις αρχές του 20ου αι. και αποτελούν μάρτυρες της μεταβυζαντινής εκκλησιαστικής τέχνης της περιοχής. Σκοπός του μουσείου είναι η περισυλλογή, διαφύλαξη, συντήρηση, έκθεση και προβολή των πάσης φύσης αντικειμένων που προβάλλουν την εκκλησιαστική τέχνη και ιστορία της Ιεράς Μητροπόλεως Μαρώνειας και Κομοτηνής.

Το μουσείο τελεί υπό την άμεση εποπτεία της Ιεράς Μητρόπολης Κομοτηνής και Μαρώνειας.

Μουσείο Εκκλησιαστικής Τέχνης της Ιεράς Μητροπόλεως Μονεμβασίας και Σπάρτης

Η Ιερά Μητρόπολη Μονεμβασίας και Σπάρτης με τα περίφημα Μοναστήρια της και

το πλούσιο δια μέσου των αιώνων πνευματικό και πολιτιστικό της έργο, στάθηκε βιγλάτορας και κιβωτός της Βυζαντινής, Μεταβυζαντινής και Νεοελληνικής τέχνης και παράδοσης. Τους διασωθέντες αυτούς θησαυρούς και τα πολύτιμα κειμήλια έρχεται τώρα να «φέρει στο φως» το Μουσείο Εκκλησιαστικής Τέχνης της Ιεράς Μητροπόλεως Μονεμβασίας και Σπάρτης.

Τα εκθέματα του Μουσείου Εκκλησιαστικής Τέχνης προέρχονται απ' όλη τη Μητροπολιτική περιφέρεια. Ιδιαίτερη μέριμνα για την διάσωση και συγκέντρωση των χειρογράφων κωδίκων των Ιερών Μονών, των φορητών εικόνων, των τέμπλων και των εκκλησιαστικών σκευών επέδειξαν οι μακαριστοί Μητροπολίτες Μονεμβασίας και Σπάρτης Διονύσιος Δάφνος (1936-1959) και Κυπριανός Πουλάκος (1959-1970). Ύστερα από διάφορες μετακινήσεις, τα κειμήλια αποθηκεύτηκαν στην Ιερά Μονή Αγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων με απόφαση του αείμνηστου Μητροπολίτη Ιεροθέου (1971-1980). Εκεί, όμως, ευρισκόμενα αποτελούσαν εύκολη λεία για τους φυσικούς τους εχθρούς, όπως το χρόνο, την υγρασία, τα τρωκτικά κτλ.

Σ' αυτή την κατάσταση, υπό τον κίνδυνο της φθοράς και της λήθης, τα βρήκε ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μονεμβασίας και Σπάρτης κ. Ευστάθιος, ο οποίος διακατεχόμενος από ιδιαίτερη ευαισθησία σε θέματα πολιτιστικής κληρονομιάς, μερίμνησε άμεσα για τη διάσωσή τους, αλλά και για την περαιτέρω συγκέντρωση κειμηλίων. Ύστερα από την επιβεβλημένη και επιστημονικά άρτια συντήρησή τους, επόμενο βήμα ήταν η φύλαξη και ανάδειξή τους μέσω της ίδρυσης, το 1991, του Μουσείου Εκκλησιαστικής Τέχνης, που αρχικά στεγάστηκε στο β' όροφο του νέου Επισκοπείου.

Ο σεπτός Ποιμενάρχης, όμως, δεν αρκέστηκε σε αυτά, αλλά οραματίστηκε την δημιουργία ενός σύγχρονου και λειτουργικού χώρου, που θα ήταν επισκέψιμος στο ευρύ κοινό και θα αποτελούσε “στολίδι” της Ιεράς Μητρόπολης, “κτήμα” της τοπικής κοινωνίας και ενδιαφέροντα σταθμό για τους ευσεβείς επισκέπτες του τόπου. Με αυτή τη σκέψη ξεκίνησαν το 2014, υπό την επίβλεψη του διακεκριμένου Μουσειολόγου κ. Ιωάννη Γκερέκου, οι εργασίες κατασκευής του νέου Μουσείου, στον α΄ όροφο του παρακείμενου στο Επισκοπείο κτιρίου, το οποίο στο ισόγειό του στεγάζει την αξιόλογη Βιβλιοθήκη της Μητροπόλεως καθώς και τις εγκαταστάσεις του Ραδιοφωνικού Σταθμού της τοπικής Εκκλησίας.

Στο Μουσείο Εκκλησιαστικής Τέχνης μπορεί να θαυμάσει κανείς φορητές εικόνες διαφόρων χρονικών περιόδων, τάσεων και τεχνοτροπιών, σπάνιας αξίας χειρόγραφα κωδίκων από Μοναστήρια της περιοχής, εξαιρετικά δείγματα χρυσοκεντητικής, αξιοθαύμαστα έργα εκκλησιαστικής αργυροχρυσοχοΐας, περίτεχνα ξυλόγλυπτα καθώς και μία σημαντική συλλογή αρχιερατικών ειδών προσφορά του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη μας κ.κ. Ευσταθίου. Το σύνολο των εκθεμάτων αποκαλύπτει ένα απίθανο σκηνικό της ελληνικής - εκκλησιαστικής ιστορίας, φωτισμένο από διάφορες πλευρές, γνωστές ή άγνωστες, που ξαφνιάζουν ακόμα και αυτόν τον έμπειρο ερευνητή ή βαθυστόχαστο ιεουργό του Υψίστου.

Εκκλησιαστικό Μουσείο της Ιεράς Μητρόπολης Σάμου

Στην πνευματική ιεραποστολική, φιλανθρωπική και κοινωνική προσφορά της τοπικής Εκκλησίας, το 2006 προστέθηκε και το Εκκλησιαστικό Βυζαντινό Μουσείο της Ιεράς Μητρόπολης Σάμου, το οποίο συστάθηκε με πρωτοβουλία και πρόνοια του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σάμου κ. Εύσεβιου.

Το Μουσείο στεγάζεται σε ένα νεοαναγερθέν εκ βάθρων σύγχρονο οικοδόμημα, με κάθε επιστημονική προδιαγραφή ως προς την προβολή των αντικειμένων.

Στον πλούσια διακοσμημένο εσωτερικό χώρο του εκτίθεται, μετά την απαραίτητη συντήρησή του, σημαντικός αριθμός Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών ιερών εικόνων υψηλής αισθητικής και καλλιτεχνικής αξίας, στοιχεία ξυλόγλυπτων τέμπλων, εξαπτέρυγα, ιερά Σκεύη, Σταυροί αγιασμού και ευλογίας, χειρόγραφα από του 10ου αιώνας, παλαίτυπα βιβλία, σπάνιες παλαιές εκδόσεις, λειτουργικά ειλητάρια, κώδικες κ.λπ.

Τα εκθέματα αυτά, τα οποία προέρχονται από τις Ιερές Μονές και τους Ιερούς Ναούς της Σάμου, υποβάλλουν τον επισκέπτη και τον μεταφέρουν νοερώς σε άλλες εποχές αποδίδοντας την εικόνα της διαχρονικής εκκλησιαστικής ζωής και της τοπικής εκκλησιαστικής τέχνης, ενώνοντας παράλληλα το απώτατο ιστορικό παρελθόν με το σήμερα και προαναγγέλοντας το αύριο.

Οι μουσειακοί χώροι της Ιεράς Μονής Μεγάλου Μετεώρου

Η μο-νή του Με-γά-λου Με-τε-ώ-ρου δι-α-μόρ-φω-σε μί-α σει-ρά α-πό πε-ρι-κα-λείς μου-σεια-κούς χώ-ρους, για την α-νά-δει-ξη του α-νε-κτί-μη-του κει-μη-λια-κού πλού-του της και την προ-βο-λή της ε-θνι-κής μας κλη-ρο-νο-μιάς, της ι-στο-ρί-ας και της πα-ρά-δο-σης.

Φο-ρη-τές ει-κό-νες, χρυ-σο-κέν-τη-τες και ξυ-λό-γλυ-πτες πα-ρα-στά-σεις, χει-ρό-γρα-φοι κώ-δι-κες, αρ-χέ-τυ-πα και πα-λαι-ό-τυ-πα, λει-τουρ-γι-κά λα-τρευ-τι-κά σκεύ-η, αυ-θεν-τι-κά ε-θνι-κά κει-μή-λια και α-πλά αν-τι-κεί-με-να της κα-θη-με-ρι-νής ζω-ής, αλ-λά και νέ-α έρ-γα ει-δι-κά σχε-δι-α-σμέ-να για να προ-βά-λουν και να α-να-δεί-ξουν ι-δέ-ες, α-ξί-ες και ι-δα-νι-κά, α-πο-πνέ-ουν την ευ-ω-δί-α της α-γά-πης προς τον Χρι-στό και τον πλη-σί-ον, της προσ-δο-κί-ας της Βα-σι-λεί-ας του Θε-ού, της α-δι-ά-λει-πτης προ-σευ-χής, της ι-σό-βιας υ-πο-μο-νής και της α-γνής φι-λο-πα-τρί-ας.

Ο ε-πι-σκέ-πτης μπο-ρούν να ε-πι-σκε-φθούν τους ε-ξής χώ-ρους:

Αί-θου-σα Σκευ-ο-φυ-λα-κεί-ου «Λά-ζα-ρος Δε-ρι-ζι-ώ-της». Στε-γά-ζε-ται στο πα-λαι-ό α-να-στη-λω-μέ-νο Γη-ρο-κο-μεί-ο της Μο-νής. Σ' αυ-τήν ε-κτί-θεν-ται φο-ρη-τές ει-κό-νες, χρυ-σο-κέν-τη-τοι ε-πι-τά-φιοι και άμ-φια, βη-μό-θυ-ρα και άλ-λα εκ-κλη-σι-α-στι-κά κει-μή-λια. Στον ί-διο χώ-ρο στε-γά-ζε-ται και μι-κρό προ-σευ-χά-διο των Α-γί-ων Α-ναρ-γύ-ρων α-γι-ο-γρα-φη-μέ-νο α-πό τον Βλά-ση Τσο-τσώ-νη.

Αί-θου-σες Χει-ρο-γρά-φων και Νε-ο-μαρ-τύ-ρων «Δη-μή-τριος Σο-φια-νός». Στε-γά-ζον-ται στον ά-νω ό-ρο-φο του πα-λαι-ού α-να-στη-λω-μέ-νου Νο-σο-κο-μεί-ου. Ε-κεί ε-κτί-θεν-ται σπου-δαί-α πα-λαι-ά χει-ρό-γρα-φα, έγ-γρα-φα και πα-λαι-ό-τυ-πα, πε-ρί-τε-χνοι ξυ-λό-γλυ-πτοι σταυ-ροί και α-γι-ο-γρα-φι-κές συν-θέ-σεις Νε-ο-μαρ-τύ-ρων ζω-γρα-φι-σμέ-νες ε-πί-σης α-πό τον Βλά-ση Τσο-τσώ-νη.

Αί-θου-σα Θε-ο-λο-γι-κής και Ι-στο-ρι-κής Πι-να-κο-θή-κης «Γε-ώρ-γιος Τσι-ου-λά-κης». Στε-γά-ζε-ται στην πα-λαι-ά α-να-στη-λω-μέ-νη Τρά-πε-ζα (τρα-πε-ζα-ρί-α) της Μο-νής. Σ' αυ-τήν ε-κτί-θεν-ται ζω-γρα-φι-κοί πί-να-κες (ε-λαι-ο-γρα-φί-ες) θε-ο-λο-γι-κού και ι-στο-ρι-κού πε-ρι-ε-χο-μέ-νου, ζω-γρα-φι-σμέ-νες α-πό τον Κα-λαμ-πα-κι-ώ-τη ζω-γρά-φο Κων-σταν-τί-νο Α-δά-μο, κα-θώς και δύ-ο α-γι-ο-γρα-φι-κές πα-ρα-στά-σεις με θέ-μα το Ά-γιο Μαν-δή-λιο και την Πα-να-γί-α, έρ-γα του Βλά-ση Τσο-τσώ-νη.

Αί-θου-σα Ι-στο-ρι-κού-Λα-ο-γρα-φι-κού Μου-σεί-ου «Κων-σταν-τί-νος Μαν-τζά-νας». Στε-γά-ζε-ται κά-τω α-πό την πα-λαι-ά Τρά-πε-ζα. Πε-ρι-έ-χει αυ-θεν-τι-κά ι-στο-ρι-κά κει-μή-λια α-πό την Ε-πα-νά-στα-ση του 1821, το Μα-κε-δο-νι-κό Α-γώ-να 1904-1908, τους Βαλ-κα-νι-κούς Πο-λέ-μους 1912-13, την Ε-πο-ποι-ί-α 1940-1941, πα-ρα-δο-σια-κές εν-δυ-μα-σί-ες και δι-ά-φο-ρα άλ-λα σχε-τι-κά εκ-θέ-μα-τα.

Αί-θου-σα Εγ-χρώ-μων Ι-στο-ρι-κών Λι-θο-γρα-φι-ών «Νι-κη-φό-ρος Κο-μί-νης». Στε-γά-ζε-ται στο δι-ά-δρο-μο έ-ξω α-πό το Ι-στο-ρι-κό και Λα-ο-γρα-φι-κό Μου-σεί-ο. Αυ-τή πε-ρι-λαμ-βά-νει σπου-δαί-ες αυ-θεν-τι-κές ι-στο-ρι-κές έγ-χρω-μες Λι-θο-γρα-φί-ες των Βαλ-κα-νι-κών Πο-λέ-μων 1912-1913 και της Ε-πο-ποι-ί-ας του 1940-41. Πα-λαι-ά Ε-στί-α (Μα-γει-ρεί-ο, Μαγ-κι-πέ-ο). Βρί-σκε-ται στα βό-ρεια της πα-λαι-άς Τρά-πε-ζας με μι-κρό ξυ-λό-φουρ-νο, πυ-ρο-στι-ές, κεν-τρι-κή ά-ρου-λα, ξύ-λι-να και μπα-κι-ρέ-νια σκεύ-η, κλει-δο-πί-να-κες, ξύ-λι-νες καρ-δά-ρες, βι-τσέ-λες και άλ-λα πα-λαι-ά εί-δη ε-στι-ά-σε-ως.

Κελ-λά-ρι - Πα-λαι-ό Ξυ-λουρ-γεί-ο. Βρί-σκε-ται στο ι-σό-γει-ο, βο-ρεί-ως της κεν-τρι-κής ει-σό-δου της Μο-νής. Πε-ρι-λαμ-βά-νει πα-λαι-ά βα-ρέ-λια, κά-δες, πα-τη-τή-ρια, α-σκούς δερ-μά-τι-νους, ντα-μι-τζά-νες, κό-φες κα-λα-μέ-νι-ες, α-λέ-τρια, ξυ-λουρ-γι-κό πάγ-κο, ρο-κά-νια, πλά-νες, τρυ-πά-νια, σκε-πάρ-νια, χει-ρο-πρί-ο-να, ξύ-λι-νους σφι-κτή-ρες κ.λπ.

Ο-στε-ο-φυ-λά-κιο. Βρί-σκε-ται βο-ρεί-ως της κεν-τρι-κής κλί-μα-κας α-πό το ι-σό-γει-ο στον α΄ ό-ρο-φο της Μο-νής και πε-ρι-λαμ-βά-νει τα λεί-ψα-να των κε-κοι-μη-μέ-νων πα-τέ-ρων και α-δελ-φών της μο-νής.

Βρι-ζό-νι - Α-να-βα-τό-ριο. Βρί-σκε-ται βο-ρεί-ως της ά-νω κεν-τρι-κής ει-σό-δου της Μο-νής και χρη-σι-μο-ποι-εί-το για το χει-ρο-κί-νη-το α-νέ-βα-σμα των οι-κο-δο-μι-κών και πά-σης φύ-σε-ως υ-λι-κών αλ-λά και για το α-νέ-βα-σμα των πα-τέ-ρων της μο-νής πριν την κα-τα-σκευ-ή της κλί-μα-κας α-νό-δου (1922).

Στην εξω-τε-ρι-κή όψη του νό-τιου τοί-χου της τρά-πε-ζας της μονής ιστορή-θη-κε διά χει-ρός Βλα-σίου Τσοτ-σώνη (2008) η με-γά-λων δια-στά-σεων πα-ρά-στα-ση “Ο Βασι-λεύς της Δό-ξης”, ό-που στην ανώ-τε-ρη ζώνη ει-κονί-ζε-ται ο Ιη-σούς εν μέ-σω Προ-φη-τών και Δι-καί-ων της Πα-λαι-άς Δια-θή-κης, ενώ στην κα-τώ-τε-ρη ζώνη πα-ρί-στα-νται αρχαί-οι Έλ-λη-νες σο-φοί (ποι-η-τές, ι-στο-ρι-κοί και φι-λό-σο-φοι), οι ό-πο-ιοι με τον σπερ-μα-τι-κό τους λό-γο προ-ε-τοι-μά-σαν την ανθρ-ω-πό-τη-τα για την έλ-ευ-ση του Με-σσία Χρι-στού και για το έρ-γο της σω-τη-ρίας των ανθρ-ώ-πων.

